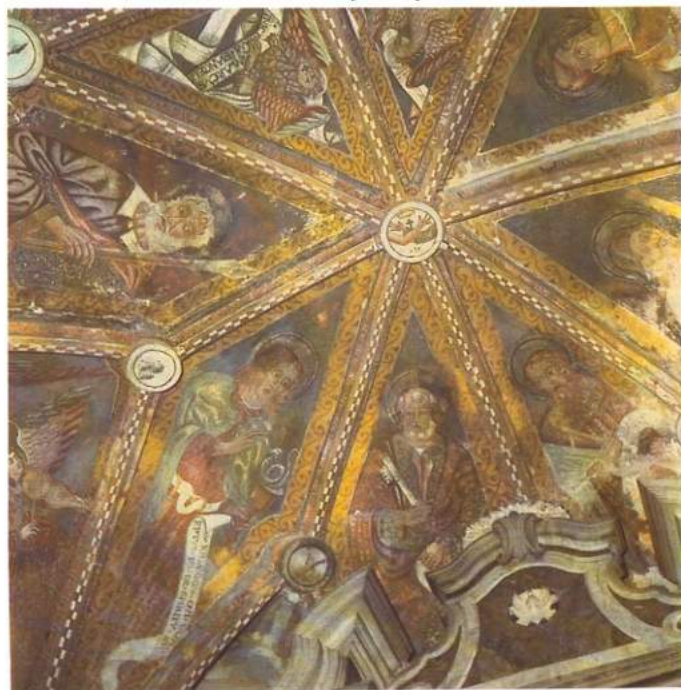

plastikom, nalaze se zidne slikarije s kraja XV. st. Prikazuju simbole evanđelista te likove apostola i anđela u živim bojama, a rad su nepoznatog domaćeg majstora iz kruga tzv. *Šarenoga majstora*. Zvonik crkve je na preslicu, a na pročelju su uzidani rustikalni kameni reljefi. Kraj crkve samostan u ruševinama (1536–1806. u posjedu franjevac-glagoljaša).

LIT.: Lj. Karaman, O srednjovjekovnoj umjetnosti Istre, HZ, 1949. — F. Stelè, Umetnost v Primorju, Ljubljana 1960. — B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963. — Isti, Božje polje, Bulletin JAZU, 1974, 1–3. Ma. Š.

BRAČ, otok u sr. Dalmaciji. Stari pisci najčešće ga spominju pod imenom *Elaphusa* ili *Brattia*. Tragovi života na otoku potječu iz neolitičkoga doba (spilja Kopačina), a od protopovijesti prati se prisutnost ilir. gradina (Rat, Velo i Malo Grašće, Gradac, Hum, zatim Škrip kao glavna utvrda i Kaštilo iznad Bola s megalitičkim zidinama); njih prate brojne gomile kao strateško-obrambene postaje ili grobni humci. Susret domorodačke, ilir. kulture s nosiocima grč. kolonizacije na Jadranu (umj. predmeti iz ←VI. do ←IV. st. u Vičjoj vali) nije ostavio dubljega traga. Premda nisu otkrivena organizirana rim. naselja, dolazak Rimljana odrazio se u građevnim sklopovima ladanjskih vila, grobnica, a osobito u primjercima ant. skulpture, bilo uvezenih bilo izrađenih u poznatim bračkim kamenolomima (Plate, Rashe). U kasnoantičko doba, najvjerojatnije posredništvom Bizanta, gradi se velika utvrda pri moru u Bolu, koja je poslije služila vjerskim sadržajima. — Iz ranokršč. vremena potječu nalazi desetak svetišta na otoku: temelji trikonhalne crkve u Sutivanu, trobrodne bazilike s očuvanim krstionicama u Povljima i u Postirama, crkva uz stariji ladanjsko-gospodarski sklop u Lovrečini, ostaci bazilike u Supetru te nekoliko manjih svetišta unutar otoka. Na lokalitetu Mirine iznad Postira veliki je sklop ruševina kasnoant. podrijetla, također s bogatim nalazima reljefne plastike crkv. sadržaja. Bogatstvo arhitektonske tipologije i vrsnoća kamene opreme potvrđuju podizanje razine umj. proizvodnje mjesnih kamenara, čije su radionice od V. do VI. st. izvozile sarkofage diljem Jadrana. U obradi arhit. plastike monumentalnih crkava, međutim, zamjetan je utjecaj istočnjačkoga iskustva, a uz isti krug vezuju se tlocrtne sheme i prostorna rješenja pojedinih bazilika. Neke među njima doživjele su pregradnje u ranomu srednjem vijeku, time uspostavile i vezu sa starohrv. umjetnošću. Od X. st. javljaju se prve crkve predromaničkoga stila (*Sveti Nikola* kraj Selaca, *Sveti Mihovil* nad Dolom) koje su zapravo odvjetci nadsvođenih crkava tzv. južnodalm. tipa. Kasnije crkve (*Sveti Juraj* vrh Brača, *Sveti Ilija* kod Donjeg Humca, te niz srodnih) prate razvoj stilskih koncepcija hrv. graditeljstva do XIII. st., uz sve naglašenije romaničke osobine. O kiparskoj djelatnosti u tomu razdoblju svjedoči jedino nekoliko ulomaka crkv. namještaja s pleternim ornamentom u svetištu Sv. Ivana u Bolu, a važna je freska romaničko-biz. stila (XIII. st.) u župnoj crkvi Donjega

BOŽJE POLJE, svod svetišta u crkvi Sv. Marije od Polja

N. BOŽIDAREVIĆ, oltarna pala u kapeli obitelji Đorđića. Dubrovnik, dominikanski samostan

Humca. Ustaljivanje skromnih gotičkih elemenata očituje se na jednostavnim crkvicama sa zaobljenom ili pravokutnom apsidom i preslicom na pročelju, a pripadaju uglavnom pastirskim sredinama bračkih sela utemeljenih tijekom srednjega vijeka. U XV. st. javljaju se složeniji graditeljski sadržaji: obrambene i ladanjske cjeline koje će tvoriti jezgru novih naselja uz more. Osobine zrele gotike pokazuju ljetnikovac u Bolu i uništena općinska palača u Nerežišću (XV. st.), a u renesansnom slogu grade se crkve u Postirama i dominikanska crkva u Bolu. Razvijeno kamenarstvo ostavilo je traga u reljefnim figuralnim oltarima nastalim pod utjecajem radionica J. Dalmatinca, N. Firentinca i A. Alešija. U izrazitije individualnosti razvili su se kipari N. Lazanić i P. Gospodnetić, vodeći naši kipari manirističkoga izraza koji su radili od Dubrovnika do Šibenika. Istodobno pripadnici obitelji Bokanić djeluju kao vrsni graditelji širom Dalmacije. Reljef Korčulanina F. Čiočića u Pučišćima (1578) najznačajnije je ostvarenje drvorezbarstva na otoku. Slikarstvo toga perioda obilježeno je nabavom slika iz Italije odn. Venecije (B. dei Conti i L. Bassano u Spliskoj, oltarna slika Tintorettove škole u Bolu, C. Ridolfi u Nerežišćima, pet slika J. Palme mlađeg u Škripu i Pučišćima). Od XVI. st. oblikuju se glavna naselja grupirana oko utvrđenih zdanja plemića i pučana. Renesansni stilski oblici XVI. i XVII. st. izrazitije su razrađeni na crkvama, dok svjetovna arhitektura zadržava tradicionalne oblike s naglašenim obrambenim karakterom sklopova (dvorac Cerinica u Škripu iz 1618). Domaće graditeljstvo baroknoga sloga najpotpunije dolazi do izražaja pri podizanju crkava kulisno razvedenih pročelja (Škrip, Ložišća, Dol, Milna). Uzorno rješenje barokne gradnje pružaju crkva koju je 1746. sagradio trogirski majstor I. Macanović u Nerežišćima i zvonici u Donjem Humcu i Nerežišćima na kojima su radili pripadnici obitelji Škarpa. Pored većega broja stilskih kuća i palača iz toga doba ističu se ljetnikovci Marinčević-Gligo